

Farkas Edith
A Szociális Missziótársulat rövid ismertetése
(Irányzat és gyakorlat)
1911. kiadás

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

A SZOCIÁLIS
MISSZIÓTÁRSULAT
RÖVID ISMERTETÉSE.
(IRÁNYZAT ÉS GYAKORLAT.)

IRTA

FARKAS EDITH

BUDAPEST

A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT KIADÁSA

1911.

Impresszum

Farkas Edith
A Szociális Missziótársulat rövid ismertetése
(Irányzat és gyakorlat)
1911. kiadás

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyvet a Szociális Missziótársulat adta ki 1911-ben, Budapesten. Az elektronikus változat a Szociális Missziótársulat engedélyével készült. Az elektronikus változatot a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Szociális Missziótársulaté.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezető.....	5
I. A Szociális Missziótársulatról általában.....	6
1. Mi a „Szociális Missziótársulat”?	6
2. Mi a célja?.....	6
3. Hogyan keletkezett ez a társulat?.....	7
4. A tagokról	7
5. Miért hívják a belső tagokat „nővéreknek”?.....	8
6. Hány évre kötelező a „belső” tagság?.....	8
7. Művelődési eszközök.....	8
Lelki gyakorlatok és havi konferenciák	8
Fr. W. Foerster szerepe a Szociális Missziótársulatban.....	9
Könyvtár és könyvajánlások	9
Könyvismertetések.....	9
Tanfolyamok	9
Tanulmányutak	9
Gyakorlatok.....	10
8. A társulat valamelyik „külső” tagja nem nyerhet-e szintén kiképzést az egyik vagy másik szakmában?	10
9. Ruházat és jelvények.....	10
10. Jóváhagyás és Szabályzat	10
II. A Szociális Missziótársulat intézményeiről	11
1. A Szociális Szeminárium	11
2. Nővédelmi Hivatal	11
A Szociális Szeminárium és a Nővédelmi Hivatal kapcsolata.	12
A Tanácsadó.....	12
Szegényügy	12
Rendszerünk e téren.....	12
Milieu-tanulmány.....	13
Kérdőívek.....	13
Nyomozások	13
Irattár.....	13
Megbízások	13
3. A „Bethánia-Gyermekotthon”-ról.....	14
„Ever open door”	14
4. A „Bethánia-Szeretetház”-ról	14
Mi a „Reformatorium”?	14
Vallásos javító-nevelés	15
Néhány nevelési eszközről.....	16
Embert becsülő módszerünk	16
Pszichoterápiánk	16
Etikai oktatásunkról	17
A növendék-egyletekről.....	17
Self government	17
A Mentőtársulat	18

Saját intézetünk betegszobájában	18
A két szegényházban.....	18
A jövő perspektívái	18
Kórházak	18
Fratelli della penitenza	19
Anglia példája	20
Gyárak mint javítók	20
Dalkör	20
Tornaegylet	21
Állatvédelem	21
A növendékegyletek elvi elbírálása	21
A zeneköltő vallomása	21
Lindsey bíró módszere	22
Clean-Street Club.....	22
Reformatoriumi növendékeink kihelyezéséről	22
A Bethánia-Szeretetház egyéb intézményeiről	23
Katholikus Elemi Népiskolánk	23
A vasárnapi patronage.....	23
Alkoholelles tanfolyam	23
Preventio	23

Bevezető

Hegyen-völgyön sok virág virágzik el láttatlanban, ha még oly színpompás s olajos is; de a búzamezők s a szőlők virágzása már nem eshetik meg láttatlanban; rajtuk van a szemünk, mert belőlük lesz kenyერünk s borunk. A szellemi világban is sok virágzás s hervadás van, melyről nem veszünk tudomást, de annál inkább ötlenek szemünkbe a léleknek azon megnyilatkozásai s művei, melyek a szociális világban áldásszámba jönnek s melyek abban is hasonlítanak a búzamezőkhöz, hogy a viráguk igénytelen ugyan, de a termésük sikerdús mag s tápláló kenyér. Örülök rajta, hogy a krisztusi szeretet s a szociális érzék ily eseményszámba menő megnyilatkozását tisztelhetjük a Szociális Missziótársulatban, mely magyar földön keletkezett, itt fejlődik, itt dolgozik s e füzetben mutatja be magát a nagyközönségnek. Nem tömjénzek neki; szegfűt, rózsát, rozmarint nem kell szagos vízzel permeteznünk, hogy illatuk legyen: éppúgy a Szociális Missziótársulatnak is megvan a maga illata; el vannak öntve rajta a szociális olajcseppek, az a kenet, melyet kemény földből, küzdelmekből s napsugárból, Isten kegyelméből szűrt a szeretet. Bátran mondhatom, hogy nálunk ilyesmi még nem keletkezett s társulat egyáltalában ily tevékeny s gyakorlati, szociális érzékkel itt még föl nem lépett. Aki e füzetet átolvassa, az lépten-nyomon csodálhatja a gyakorlati irányzatot, mely tenni, dolgozni akar konkrét föladatakon s dolgozni nem tollal s szóval – azt mások is teszik – hanem a szociális bajok enyhítésére irányzott egyéni tevékenységgel. Érintkezni akar az elhagyatott s veszélyeztetett ifjúsággal, utána akar járni a szegény s züllött emberek ügyeinek, szeretni akarja őket úgy, hogy életében teljesítse *Canon Barnett* óhaját: „Ha részvételt vagytok a munkás s a szegény ember iránt, miért nem jöttök hát, miért nem közeledtek hozzám, miért nem éltek velem, mint jó szomszédjai, mint jó barátjai és polgártársai?!” A Szociális Missziótársulat ily misszióban, ily küldetésben jár. Legyen áldás rajta s alapítóján, Farkas Edithen s első, buzgó tagjain! Legyen áldás a jótevőkön, nevezetesen Fischer-Colbrie Ágost dr. kassai püspökön s a vallás-közoktatásügyi, az igazságügyi s a belügyi kormánynak s a fővárosi tanácsnak, a társulat küldetését méltányoló képviselőin, nemkülönben özv. gróf Pálffy Pálné, gróf Almásy Dénesné s gróf Desseffy Aurélné grófnőknön, kik a társulat egyes intézeteinek érdekeit melegen fölkarolták s azokat nagylelkűen előmozdították. Nagy elismeréssel vagyok Mázy Engelbert dr. kassai főigazgató úr érdemei iránt is, a társulat szabályzatának megalkotása, nemkülönben a tagok lelki vezetése körül. Mind e jótevők a nagy szociális érdeket s a lelkek üdvét a Szociális Missziótársulat lelkes fölkarolásával akarták szolgálni; teljék sokak mentésében s boldogulásában örömmük. A társulat tagjainak pedig útravalóul azt a biztatást adom: legyen testté a társulatban az idők szükségéből kiemelkedő, új, életrevaló gondolat; váljék áldássá azokban, kik a jót veszik s örömmé s boldogsággá azokban, kik a jót teszik.

Székesfehérvár, 1911. augusztus 20.

Prohászka Ottokár
megyes püspök, v. elnök

I. A Szociális Missziótársulatról általában

1. Mi a „Szociális Missziótársulat”?

A Szociális Missziótársulat a társadalom szellemi és szociális betegségeinek gyógyításában ugyanazokat a szolgálatokat szeretné tenni, melyeket a *Mentők* nyújtanak a társadalom beteg tagjainak.

Amennyire kellett szervezett *Mentőtársulat*, bár sok kiváló orvosunk volt és van, úgy a Szociális Missziótársulat *szervezett testülete* is kellett annak dacára, hogy sok kiváló szociális munkásunk és egyesületünk van.

Amint a mentők sem boldogulhatnának, ha képzett és végzett orvosok helyett *csak* tisztességes és nemeslelkű emberek fölött rendelkezhetnének, úgy a Szociális Missziótársulat sem érhet célt, ha nem állít sok *hivatásos* és *kiképzett* tagot a szociális munkába.

Amint a „Mentők” – ha hívják őket – bárhová elsietnek, ahol csak embernek baja esett: úgy a Szociális Missziótársulat is felöleli programjába az összes szociális és nővédelmi célokat.

Minden igazán szükséges intézménynek megvan a maga ideje, a maga időszaka, amikor azt az élet maga hívja létbe, mert szükség van rá. Hogy a mi társadalmunkban a Szociális Missziótársulat keletkezése időszerű, azt a szociális körülményeken kívül abból látni, hogy feltűnően nagyszámban ismertünk meg oly hölgyeket, akik – belefáradva a rájuk készített semmittevésbe, vagy mulatozásba – *komoly munka és komoly életcél* után kíváncsiak.

A Szociális Missziótársulat elsősorban ezeknek nyitja meg az ajtaját!

2. Mi a célja?

Célja kettős: 1. *A szociális munka folytonosságát biztosítani azzal, hogy hivatással bíró és alkalmas nőket kiképez valamely szociális pályára (kiképez tehát egyesületi titkárnőket, szegénygyámokat, „probation officer”-eket,¹ gyárfelügyelőnőket, betegápolónőket, otthonok vezetőit stb.), hogy e különböző szociális és karitatív munkákat a jövőben már ne csak esetleg jelentkező hölgyek (patronesszek és érdeklődők) végezzék, de rendelkezésünkre álljon egy oly*

¹ A „*probation officer*” oly hatóságilag megbízott pártfogója fiatalok (vagy fiúknak), akinek hivatalos feladata a reábizott „fiatalkorú” gondoskodása és eljárása által megmenteni. A „*probation officer*”-nek átlag kétféle védenca van: vagy csak „veszélyeztetett”, vagy már bűnbe esett. A „veszélyeztettség” a mi értelmünkben abban áll, hogy pl. X. Y. fiatal leánynak haszontalan anyja van, aki gyermekét erkölcstelen életmódra csábítja, vagy kínálhatja stb. Más példa: derék szülőknek van olyan leányuk, aki mindenáron erkölcstelen életmódra törekszik. Vagy: a fogházból szabadult fiatal leány visszatér a bűn régi útjaira. Vagy: egy úri gyermeket lopáson fognak rajt s a hatóság – köztisztviselőben álló szüleire való tekintetből – nem a megszokott rendőrségi eljárást választja, hanem a *hivatalos pártfogót* bizza meg az ügy tisztázásával és elintézésével. Mindezen példákul felhozott esetekről a hatóság kap jelentést, s ő bizza meg a hivatalos pártfogót, a „*probation officer*”-t, hogy intézze el nevében (és mégis mintegy házilag) az illető esetet. Magától értetődik, hogy ha a hivatalos pártfogó célt nem érhet védenecének vagy családjának az ellenállása stb. miatt, hogy ő akkor visszalép, s helyét a rendőrség foglalja el. Itt megjegyezzük még, hogy az amerikai igazságszolgáltatás már több kötet könyvet adott ki a Probation Officerok működéséről. Néhány az ott felsorolt esetek közül valóságos mintaszámiba megy. Nyilvánvaló, hogy az ilyen hivatal betöltéséhez csakis hivatott, tehetséges és egyúttal *pedagógiailag és szociálisan képzett* egyének alkalmasak. Épp így a *szegénygyámi* hivatás betöltése is igényel bizonyos előismereteket és gyakorlati tapasztalatot. Mert az a felfogás, hogy a szegényügyre bárki rátermett, akinek „jó szíve” van, régen idejét múlta. Korunkban az életviszonyok oly komplikáltak, hogy képzettség nélkül célszerű és nagyobb mérvű igazi jótékonytságot sem lehet már gyakorolni. Az elnökség különben is legközelebb úgy a „*probation officer*”, szegénygyám és betegápolónői, mint az összes szociális hivatásokat részletesen fejtegető füzetet fog kiadni.

testület is, melynek minden tagja a szociális hivatást tekinti élete főcéljának s melynek minden tagja szakszerű **kiképzésben** részesülve, *teljes* munkaerejével és tudásával (tehát mintegy hivatalból és rendszeresen) szolgálja a szegények, elhagyatottak és veszélyeztetettek ügyét.

A 2. célja társulatunknak az elsőtől folyik, amennyiben azért képezünk ki szociális munkásokat, hogy minél többet **dolgozhassunk** olyan intézetekben, otthonokban, egyesületekben, patronázsokban, irodákban, gyárakban, hatóságoknál, kórházakban, börtönökben, gyermekotthonokban, szeretetházakban stb., szóval oly *helyeken*, hová „egész emberek” kellenek.

3. Hogyan keletkezett ez a társulat?

A Szociális Missziótársulat a *patronesszek* soraiból nyerte legelső tagjait. Az a tapasztalati tény hívta e társulatot létre, hogy a patronesszek – kik nagyrészt családanyák, vagy kenyérkereseti pályán élő vagy arra készülő hölgyek – bármint fáradjanak is, idővel nem győzik. A feljebb említett szociális munkák némelyike ugyan olyan természetű, hogy az áldozatos és ügybuzgó patronesszeink jól végezhetik: a patronázsok, a fogházak stb. a patronesszek megfelelő munkatere, melyet mindenkor szeretettel felkarolnak és tisztelettel parancsoló kitartással és következetességgel ápolnak. Hogy azonban szeretetházat, Gyermekotthont vagy Reformatoriumot gondoljanak, vagy, hogy Szociális Szemináriumot, vagy Nővédelmi Hivatalban irodát vezessenek, azt nem követelhetjük hölgyeinktől, mert hisz ezek a munkaterek nem csak hivatásos, de hivatalos munkaerőket igényelnek; hivatásosan végzett hivatalos munka pedig „egész embert” kíván, vagyis oly nőket, kik egész életüket a szociális munkásságnak óhajtják szentelni.

Mivel úgy a patronesszek közt, mint távolabbi körünkben is többen akadtak, kik egész életüket óhajtják a szociális munkásságnak szentelni, mintegy magától keletkezett a Szociális Missziótársulat, hogy hézagpótlóan beilleszkedjék munkaprogram munkába, épp oda, hol a nagy feladatok és a rendelkezésre álló, önfeláldozó és túlfárasztott munkaerők közt problémászerű nehézségek mutatkoztak.

4. A tagokról

A Szociális Missziótársulatnak háromféle tagja van.

A *beltagok* az úgynevezett nővérek, akik egész életüket szánják a szociális misszió eszméjének.

A *kültagok* a patronessz-hölgyek, kik nővéreinkkel a legbensőbb testvéries viszonyban állnak, részt vesznek (lehetőleg) életmódjukban, huzamosabb időt töltenek a társulat egyik vagy másik házában üdülés, előkészület vagy lelki magány céljából; hordják a társulat keresztjelvényét, ha annak nevében járnak el; együtt dolgoznak a nővérekkel; együtt végzik ájtatosságait, lelkigyakorlataikat; megsegítik a társulatot anyagilag és szellemileg is azáltal, hogy az egyes intézetekben rendszeres foglalkozást vállalnak s hogy a Nővédelmi Hivatal irodai munkáiban is segítenek – szóval: a patronesszek valóságos testvérei a Misszió nővéreknek, kik az előbbiektől lettek s kikhez kölcsönös testvéri tisztelet és szeretet fűzi őket. E testvériességet egyrészt az Országos Katholikus Nővédő Egyesület, másrészt a Szociális Missziótársulat elnöksége azzal is akarta dokumentálni, hogy a közgyűlés erre vonatkozó határozatát, mely szerint minden patronessz „*eo ipso*” a Szociális Missziótársulatnak is tagja s megfordítva, az alapszabályba is bevette.

Pártoló-tagjaink azok, akik a társulat céljaihoz bármely összeggel járulnak. A befolyt adományokat és tagsági díjakat az évi közgyűlés alkalmából szabályszerűen elszámoljuk.

5. Miért hívják a belső tagokat „nővéreknek”?

A „nővér” szólítás a kereszténység legelső századaiból ered s a modern társadalmakban sem kizárólag apácáknál használatos. Így Angliában, Német- és Franciaországban nővérek szólítják a világi betegápolónőket (a „nurse”-öket), egyesületi (intézeti) nevelőnőket, igazgatónőket, a „Salvation Army” tisztviselőnőit, szóval mind az olyan nőket, kiknek komoly és hivatalos jellegű karitatív foglalkozása elüt a többi fiatal hölgyekétől. Mi is a „nővér” elnevezést úgy a kereszténység első századai iránti pietásból, mint ez elnevezés hangsúlyozottan komoly jelentése miatt választottuk. A „nővér” szólítást különben is csak mintegy házi használatban, családi körben alkalmazzuk s az nem kötelező. Nyilvánosan mindenkit úgy szólítunk, amint az társadalmi állásának megfelel.

6. Hány évre kötelező a „belső” tagság?

Aki nővér akar lenni, annak egy bizonyos próbaidőn kell átmennie, mely idő alatt a „Szociális Szeminárium” bennlakója. Ez a próbaidő a jelentkező tagokhoz mérten hosszabb vagy rövidebb, s attól is függ, hogy a jelentkező a szociális hivatások melyikére óhajtja magát kiképeztetni.

A próbaidő letelte után a társulat belső tagja egy évig tartozik annak kötelékében megmaradni. Ha kiképeztetésének költségeit maga fedezte, úgy egy év múlva minden anyagi kötelezettség nélkül kiléphet. Ha pedig a társulatnak pénzébe került, úgy kilépése előtt e kiadásokat megtéríteni köteles.

A Szociális Missziótársulat a tagok működési viszonyait illetőleg egészen amerikai és angol minták után indult. Az angol társadalom ugyanis régen gondoskodott arról, hogy *oly nőknek, kik nem mennek férjhez, alkalmuk legyen hasznos és kielégítő társadalmi munkát vállalni.* Angliában az már szokássá vált, hogy a legelőkelőbb családok szép, gazdag és fiatal leányjai több hónapra vagy évre beállnak az egyik vagy másik *Settlementbe* vagy kórházba, hol komoly, szakszerű kiképzés után nagyszerű munkát fejtenek ki. Most két éve, hogy a londoni társadalom egyik legünnepeltebb tagja, hercegnő, feltűnő szépsége, fiatal kora és ünnepltsége dacára, szüleinek engedelmével belépett „nurse”-nek, betegápolónőnek, az egyik kórházba. Mások, akik beleunnak életmódjukba, a *Settlementekben*, (angol népházak) vállalnak komoly munkát... Németországban most már szintén szokássá kezd válni a fiatal leányoknak ilyen komolyabb felfogásra és foglalkozásra való irányítása.

A mi „patronesszeink” és „misszió nővéreink” ugyanezen az ösvényen járnak, s ha nálunk Magyarországon általánosságban még nem értik annyira eljárásukat, mint külföldön társnőiekét – ez nem zavarja őket. Azon reményben folytatják a megkezdett utat, hogy édes hazánk társadalmi szelleme is mielőbb hasonul e felfogásban is – az idősebb társadalmak felfogásához.

7. Művelődési eszközök

Lelki gyakorlatok és havi konferenciák

Társulatunk tagjai azon magánjellegű oktatáson kívül, melyet a Szociális Szeminárium nyújt, nyilvános lelkigyakorlatokon, tanfolyamokon s előadásokon is részt vesznek.

Ezeket évenként társulatunk védő-elnökétől, *dr. Prohászka Ottokár* püspök Óméltóságától nyerjük. Eddigi anyagunkban, Szikszón pedig lelkiigazgatónk, *dr. Máty Engelbert*, királyi főigazgató nyújtja nekünk ezeket. Elsősorban ezek a lelkigyakorlatok és havi konferenciák lelkesítenek s tartanak össze minket; azok „olajozzák” lelkünket, hogy a vállalt komoly munkánkban erősen, frissen és jókedvűen fáradhassunk.

Fr. W. Foerster szerepe a Szociális Missziótársulatban

Elnökségünk régóta érdeklődéssel kíséri Fr. W. Foerster világra szóló működését. Könyveiből már régebben is sok hasznos és lelkesítő eszmét nyert.

Most, hogy társulatunk tető alá került, meghívta Budapestre a híres tanárt, hogy előadásait élvezze s véleményét részletesebben is kikérje.

Fr. W. Foerster eljött s előadásai eseményszámba mentek. Órákig hallgatta őt Budapest intelligenciájának színe-java.

Ígérete szerint, a tanár úr a közeljövőben újból, még pedig egy hétig tartó sorozatos előadásokra fog eljönni.

Elnökségünk a társulat jövőjére nézve gondviselészerű segítségnek tartja mindazt, amit Fr. W. Foerster magánúton és nyilvánosan tesz eszménk érdekében. Foerster tanáron kívül társulatunk meghívására a közeljövőben még több kiváló szakember fog hozzánk eljönni s nyilvánosan előadni.

Könyvtár és könyvajánlások

Könyvtárunk mindazokat a könyveket tartalmazza, amelyek lelki, etikai, nevelési és szociológiai szempontból tekintetbe jönnek. Tapasztalatból tudjuk, hogy sokan – akár a fővárosban, akár a vidéken – nincsenek tájékozva aziránt, hogy az egyes karitatív vagy szociális művekre nézve, mely szerzőknél található az esetleges teendők iránt fölvilágosítást és tüzetesebb tájékozást. Elnökségünk az ez irányban érdeklődőknek szívesen szolgálatjára áll.

Könyvismertetések

Munkafelosztás és időmegtakarítás céljából bevezettük a *referátumokat* az egyes, jelentőségtejlésebb művekről. Társulatunk egy-egy tagja áttanulmányoz egy-egy művet, amelyet azután tágabb vagy szűkebb körben ismertet. Tanulmányának hasznát így sokan élvezik, és sokan ismerik meg a különböző műveket, anélkül, hogy azokat át kellett volna olvasniok.

Tanfolyamok

Mindazon tantárgyakat, melyeket a Szemináriumunkban tanítunk, kurzusok keretében adjuk elő. Ezeknek egy része az idén nyilvános lesz.

A régi anyaházunkban (Szikszón) tartott tanfolyamok közt kiemeljük azokat a *pszichopathológiát tárgyaló* előadásokat, melyeket dr. Vértes O. József egy héten át tartott.

Tanulmányutak

Társulatunknak több tagja Németország és Ausztria nevezetesebb szociális intézményeit tanulmányozta; tervbe van véve Anglia és Amerika is ily szempontból.

A hazai intézmények közül eddig a Mária-Nosztrai fegyház és a Rákospalotai Javítóintézet képezte tanulmányozásunk tárgyát; szándékunk a működésünkbe vágó összes hazai intézményeket mind felkeresni és tanulmányozni.

Gyakorlatok

A leghathatósabb s legáltalánosabb bevezetést és kiművelést társulatunk tagjai mégis magában a gyakorlatban szerzik meg azáltal, hogy intézeteinkben s irodáinkban tervszerű és szakavatott irányítás mellett, a legkülönbözőbb ügyekkel jutnak közvetlen érintkezésbe és így könnyen sajátítják el azt a „rutin”-t, amely őket a szociális működésre mindenekelőtt képesíti.

8. A társulat valamelyik „külső” tagja nem nyerhet-e szintén kiképzést az egyik vagy másik szakmában?

De igen, ha beiratkozik a megfelelő (magánjellegű) tanfolyamra s kötelezi magát a pontos megjelenésre és az összes gyakorlatokon való részvételre.

Közelebbit a Szociális Missziótársulat elnökségénél a Nővédelmi Hivatalban, IV., Ferenciek tere 7. sz. II. lépcső, I. em.

9. Ruházat és jelvények

A Szociális Missziótársulat belső tagjai nem hordanak egyenruhát. Öltözetükben csak annyiban adnak a társulati szellemnek kifejezést, amennyiben mindenkor egyszerűen, a divathoz alkalmazkodva, de a divat szélsőségeit elkerülve, fekete, világi ruhában és kalapban jelennek meg. A fekete színűn kívül (főleg nyáron) fehér és sötétzöld öltözetet is hordanak.

Azokon a gyűrűkön kívül, melyeket nővéreink (tehát a társulat belső tagjai) belépésükkor ujjukra húznak, a társulatnak még két, illetőleg három jelvénye van:

1. A kétféle zománcból készült, felfűzhető sarkos *kereszt* a Szociális Missziótársulat monogramjával. A kereszt belső oldalán a Szentírásnak egy-egy mondása van bevésve. Ezt a jelvényt a bel- és kültagok mindannyiszor hordják, ahányszor a társulatnak egy küldetésében eljárnak, tehát hatósági vagy szegény-látogatások stb. alkalmával.

2. A kék selyemből készült *vállszalag*. Ezt a társulat beltagjai hordják nyilvános vagy ünnepélyes alkalmakkor, rendezői minőségben stb.

3. A társulat *zászlója*, melyet körmenetek, nagy ünnepélyek és közgyűlések alkalmával használ. E zászlón a következő festmény látható: a háttérben áll a Jó Pásztor isteni alakja; hozzájárul egy fiatal nő, kit egy Missziótársulati nővér vezet a jó Pásztorhoz.

E jelvényeken kívül a társulat tagjai a *patroness-érmét* is előszeretettel viselik.

10. Jóváhagyás és Szabályzat

Alapszabályainkat úgy az Egyházi Hatóság, mint a Magyar Királyi Belügyminisztérium hagyta jóvá.

Az alapszabályon kívül van a társulatnak magánhasználatra még egy házi szabálya, mely a közös életre, a tagok szokásaira, kötelességeire, előjogaira, stb. vonatkozik. Ezt a házi szabályt társulatunk lelki igazgatója: *dr. Máty Engelbert*, kassai királyi főigazgató úr, állította össze és csakis a társulat beltagjainak áll rendelkezésére.

II. A Szociális Missziótársulat intézményeiről

1. A Szociális Szeminárium

Társulatunknak ezen legfontosabb intézménye Budapesten van, az I. ker., Krisztina körút 125. szám alatti saját házunkban. Központi fekvése (a villanyos mentén, egészen közel az alagúthoz, propellerhez s omnibusz-állomáshoz), valamint csendes, régi kertje megadják kis Szemináriumunknak úgy a könnyű közlekedést, mint a nyugalmat. Most két régi ház áll ezen telkünkön s egyelőre Szemináriumunk céljaira az épületeknek még csak egy részét vesszük igénybe. Idővel és Isten segítségével azonban a szükségleteknek megfelelő modern, nagy házat szeretnénk építeni.

A Szociális Szeminárium célja a társulat tagjait kiképezni. Jelöltnőink itt élnek közös életet, itt tanulnak s innen járnak ki a különböző szociális gyakorlatokra (a patronage-okba, otthonokba, irodáinkba, egyesületeinkbe, a fogházakba, gyermekbíróságokhoz stb.), hogy mesternők vezetése mellett megszerezzék maguknak az annyira szükséges *gyakorlatot*. *Szociális hivatalok betöltésére ugyanis csak gyakorlott és tanult emberek alkalmasak*. Aki pl. „Probation Officer” vagy szegénygyám, vagy munkásnőitkárnyó akar lenni, annak ismernie kell a szegény nép egész helyzetét, lakás- és munkaviszonyait, annak a nép nyelvén kell beszélni tudni s végül annak bizonyos elméleti készültséggel is kell bírnia.

Ezek elérésére segíti a tagokat a Szociális Szeminárium.

Miután tervbe vettük, hogy később egy külön füzet keretében foglalkozunk a Szociális Szemináriumunk módszerével, tantervével s gyakorlataival, itt ezekre nem térünk ki részletesebben.

A Szociális Szemináriumba csakis az elnökség engedélyével lehet betekinteni. Bővebb felvilágosítást szívesen nyújt az elnökség a Nővédelmi Hivatalban (telefon 39–01.) IV., Ferenciek tere 7., II. lépcső, I. em.

2. Nővédelmi Hivatal

Budapest, IV., Ferenciek tere 7., II. lépcső, I. em.

Társulatunk azon programjához híven, mely szerint az összes nővédelmi ügyeket szolgálni óhajtja, e hivatalban mindazon társegyesületeknek nyújt irodát, amelyekkel eddig is szoros kapcsolatban voltunk.

De valamennyiök érdekét nemcsak irodával, hanem tagjaink *szakértő munkájával* is reméljük előmozdítani.

Nővédelmi Hivatalunkban a következő társegyesületekkel dolgozunk együtt:

az Országos Katholikus *Nővédő-Egyesülettel*,
a katolikus egyetemi hallgatónők *Szent Margit-Körével*,
az Országos Katholikus *Leányszövetséggel*,
a Magyar Katholikus *Tanítónők Egyesületével*,
az Országos Katholikus *Patronage-Egyesülettel* és
a Katholikus *Munkásnőegyesülettel*.

Mindegyik egyesületnek megvan a maga vezetősége és hivatalos órája. *Ide kell fordulni az összes személyes megkeresésekkel*, akár az elnökséget, akár az intézményeket illetőleg.

Általános hivatalos óra hétköznapon délelőtt 10–12-ig. Telefon 39–01. A közelebbi felvilágosításokért tessék ide fordulni.

A Szociális Szeminárium és a Nővédelmi Hivatal kapcsolata.

A feljebb felsorolt egyesületeknek szakavatott és önzetlen munkásokra van szüksége: a társulat tagjainak pedig jól és egységesen szervezett munkatérre. *E két érdek összekapcsolása bizonyára egyszerűsíteni fogja egyesületeink ügyvezetését és sokoldalú fejlődést és sokféle üdvös eredményt fog produkálni.*

A Tanácsadó

Hányan fordulnak hozzánk tanácsért, úgy magánlakásainkon, mint az egyes egyesületek helyiségeiben; hányan kérdezősködnek nálunk, hogy hova forduljanak, mire törekedjenek, mi tévők legyenek ... Mindezen tanácskeresőket a jövőben szintén a *Nővédelmi Hivatalunkba* utaljuk, hol e célra különös előkészületeket tettünk, megfelelő felszerelésekről stb. gondoskodtunk.

Szegényügy

Amióta a katolikus nővédelem terén szerencsém van foglalkozni, folyton tapasztalom, hogy az ügyek legnagyobb része tulajdonképpen a „*Szegény-ügy*” rovatába tartozik. Nap-nap után annyi folyamodvány, kéregetőlevél és látogató ostromolta kis irodánkat, hogy nem győztük a megkereséseket elintézni. A szegényügy idővel Irodánknak valóságos *problémájává* lett, amelyek megoldását Szociális Missziótársulatunk keretében kellett keresnünk.

Beláttuk ugyanis, hogy az eddigi tarthatatlan helyzeten a jövőben csak úgy változtathatunk, ha ezentúl *szervezett alapra helyezkedünk és kiképzett munkaerőket* állítunk ez ügy szolgálatába.

Alamizsnaadással a szegényügyet meg nem oldjuk, és lényegileg előbbre nem visszük; hiszen Dárius kincse sem lenne elég a kérelmezők segélyezésére. De ha elég pénzünk volt volna is, többnyire oly esetek fordultak meg kezünkön, amelyekben nagyon is kétséges volt, hogy *okos és célszerű dolog-e* a folyamodókat néhány koronával a további kéregetésre biztatni, segélyt pedig csak futólagosan és kis mértékben nyújtani. Az ily pénzsegélyezésekkel elvégre is gyorsan kiaspasztanók gyér segélyforrásainkat, anélkül, hogy az illetőkön gyökeresen segítenénk.

Rendszerünk e téren

Sőt meggyőződünk arról, hogy a legtöbb esetben *pénzt adni egyáltalán nem is szabad, mielőtt lakásukon föl nem kerestük volna az illetőket s személyesen meg nem győződünk állításaik igaz és helyes voltáról.*

Kiderült akárhányszor még az is, hogy *sokkal nagyobb segítséget nyújthatunk* szegényeinknek, ha személyesen felkeressük őket és alaposan foglalkozunk helyzetükkel, megvizsgálván összes körülményeiket, *mint amilyet ők*, néhány korona alakjában *kértek tőlünk.*

Talán fölösleges megjegyeznünk, hogy e fejtegetésekkel korántsem akarjuk a pénzzel való segélyezés szükségességét *bizonyos esetekben* kétségbe vonni. Mi ezzel inkább csak a rendszeresen folytatott koldulásnak akarunk elébe vágni.

Mi, akik évek óta foglalkozunk szociális ügyekkel, többnyire ismerjük azokat a *módokat*, amelyekkel klienseinket *helyzetök javítása által* jobb viszonyok közé juttathattuk. Így az ő érdekükben már eddig is sokszor fordultunk hatósági, egyesületi, kerületi segélyforrásokhoz, ismert állásközvetítőkhöz és egyéb oly tényezőkhöz amelyek szegényeink sajátos ügyével speciálisan foglalkoztak; most pedig, hogy a gyakorlat még jobban kitanított minket arra nézve,

hogy *szegényeink sajátos szükségleteire hol és hogyan található észszerű segítség*, ezt az eljárást és gyakorlatot valóságos rendszerre emeltük.

Milieu-tanulmány

Ezentúl a segélykeresőknek alaposan megvizsgáljuk *összes életkörülményeiket* és azokhoz alkalmazzuk a segélyezés módját. Miután ezentúl ezt a „*milieu-tanulmányt*” tekintjük szegényügykezelésünk alapjául, a jövőben a cselekvés terére csak akkor lépünk, ha meghánytunk-vetettünk mindent, ami a helyes, *szociális segélynyújtás* szempontjából tekintetbe jöhet.

Amint a betegnél életbevágóan fontos a *helyes diagnózis*, úgy a szegényügyben is ezen fordul a helyzet gyökeres javulása.

Kérdőívek

A helyes diagnózis megkönnyítése céljából elnökségünk nyomtatott *kérdőíveket* készítettett, amelyek mindazon kérdéseket tartalmazzák, amelyek a pontos milieu-tanulmányozáshoz tartoznak.

Nyomozások

Ezekkel az ívekkel látjuk el társulatunk tagjait, *ha szegénylátogatásokat tesznek vagy fogadnak*. Ezek a kitöltött ívek azután külön mappában gyűjtetnek. Minden egyes *eset* az összes hozzátartozó iratokkal (kérdőívek, folyamodványok, levelezések, bizonyítványokkal stb.) külön tartóba kerül, amely tartó az illető eset vagy egyén nevét felírásnak viseli.

Irattár

Az összes anyaggyűjtő tartókat Nővédelmi Hivatalunkban betű szerinti sorrendben gyűjtjük és iktatjuk, úgy hogy a nálunk megfordult ügyekről bárki még évek múlva is könnyen szerezhet magának teljes elvilágosítást.

A szegényügynek ezen *rendszeres és precíz* kezelésével többfélét célozunk: a szokásos kéregetőket és csalókat leleplezzük; az igazán érdemes szegényeket pedig a lehető leghathatóbb pártfogásban részesítjük. Ezenfelül pedig mindazoknak, kik szegényeinkkel komolyan foglalkoznak, alkalmat és anyagot nyújtunk milieu-tanulmányozásra és szociális gyakorlatra.

Elnökségünk ezen szegényügyi rendszert – mely berlini minta szerint indult el – több szakértővel közölte; mindnyájan azon véleményüknek adtak kifejezést, hogy ezen újítások szolid és észszerű mivolta nyilvánvaló s következőleg hazánkban is remélhetőleg be fog válni.

Megbízások

Ismerőseink már eddig is nagy számban adták át nekünk a hozzájuk érkezett folyamodványokat és koldulóleveleket azzal a kérelemmel, hogy nézzünk utána az ügynek. Hiába, sokan beleuntak és belefáradtak már abba a nem szociális adakozási módba, mikor alapos információ nélkül szinte látatlanba folyton csak adni, adni kell... Ma valamennyiünknek fejlett már annyira a szociális érzéke, hogy lelkünk tiltakozik a szegényügyek könnyelmű elbírálása ellen s inkább választunk fáradtságosabb, de alaposabb, mint gyorsabb és látszólag „jószívűbb” eljárást.

Miután társulatunk a Nővédelmi Hivatalban a *szegényügy ezen szociális kezelését* többféle okból elsőrangú feladatának tűzte ki: ezennel is értesítjük a szegények jötevőit, hogy ily

megkeresésekkel, megbízásokkal (utánjárás és elintézés céljából) a jövőben nagyobb mértékben is fordulhatnak Nővédelmi Hivatalunkhoz.

A reánk bízott ügyeket (segélyezések közvetítését stb.) – óhajra – hivatalos titoknak tekintjük.

3. A „Bethánia-Gyermekotthon”-ról

Társulatunk egyik intézete a „Bethánia-Gyermekotthon”, melybe 26 ártatlan és elhagyatott iskolás leánykát vettünk föl azért, hogy őket az elhanyagolás veszedelmeitől megóvjuk.

Ez a ház Budapesten a Krisztinavárosban van, a kis Svábhegy oldalán, az I. kerület, Biró utca 6/e szám alatt.

Ezen intézetünk 6 társulati tag vezetése alatt áll, s annyiban szintén újabb jelenség az egyesületi téren, amennyiben Magyarországon oly preventív jellegű gyermekotthon nincsen, melyben a gyermekek teljesen bennlaknak ugyan, iskolába azonban kijárnak.

„Ever open door”

A nagy angol filantróp, *dr. Barnardo* egyedül Londonban létesített vagy 80 „Ever open door” = „Mindig tárt ajtajú ház”-at s a szegény londoni gyermekek valamennyit állandóan zsúfolásig megtöltik.

Bár akadna a magyar szegény gyermekeknek is minél több jótevője, hogy a Szociális Missziótársulat is minél több gyermekotthont nyithasson! Kis villánkba a jelentkezőknek csekély százalékát vehetjük föl. Gyermekotthonunk a jótevők, a magyar királyi belügyminisztérium s a székesfővárosi tanács támogatása dacára is állandóan anyagi gondokkal küzd.

4. A „Bethánia-Szeretetház”-ról

Legrégibb intézetünk a *Bethánia-Szeretetház* Szikszón, Abaúj megye.

A Szikszón lévő Hunyady-alapítványt a kassai megyéspüspök, dr. Fischer-Colbrie Ágost Őméltósága adta át az elnökségnek arra a célra, hogy az ott a társulat Anyaházát berendezhesse. 1911 őszéig csakugyan itt is volt társulatunk anyaháza, mivel azonban az alapítványt képező kastély, kert, villa, szőlő, földek, stb. elég nagynak bizonyultak arra, hogy Szikszón az Anyaházaon kívül még más intézetet is létesítsünk, az elnökség elhatározta, hogy ugyanott megnyitja „Bethánia Szeretetház” néven első *Reformatoriumát*.

Mi a „Reformatorium”?

Reformatorium a nemzetközi elnevezése a *javító-nevelő-intézeteknek* s tulajdonképpen a *neveléstan győzelmét jelenti a büntetőjog fölött*. Jogászaink és bíránk ugyanis mindinkább azt a humánus nézetet vallják, hogy a bűnöző – főleg a fiatakorú – inkább tudatlanságból, azaz nevelétlenségből gonosz, mint tulajdonképpen rosszaságból. Azért – főleg a tavaly megjelent büntető-novella óta – mindazokat a fiatal leányokat, akik „törvénybe ütköző cselekedetet” követtek el (tehát, akik pl. 10 koronát loptak, vagy erkölcstelen magaviseletét tanúsítottak, vagy fenyegetődztek stb.) most már nem ítélik el fogházbüntetésre (hol náluk gonoszabb és kitanultabb rabok társaságában nem hogy megjavultak volna, de még jobban elromlottak), hanem *javító-nevelésre* ítélik őket.

Az olyan házakat pedig, hol ezt a javító-nevelést végzik: Reformatoriumoknak nevezik. „Reformare” annyit tesz, mint megjavítani, megújítani: mi tehát azért nyitottuk meg szikszói házunkat 64 ilyen serdülő leánynak, hogy belőlük jóra való, derék nőket nevelhessünk. Meg

vagyunk győződve, hogy nehéz, de fölséges munkát vállaltunk; igazán szociálisát; olyat, melyért érdemes fáradni.

Az igazságügyi kormánytól reánk bízott növendékek a sok fáradság fejében aránylag elég jó magaviselettel s az igazi haladás sokféle jelével örvendeztetnek meg bennünket.

Jó előmenetelüket elsősorban a házukban uralkodó vallásos szellemnek tulajdonítjuk.

Vallásos javító-nevelés

Hogyan is lehet „javító-nevelést” elképzelni anélkül, aki azt mondta: „*Azért jöttem, hogy mindeneket megújítsak!*” Valamint: „*Ami elveszett, azt megkeresem és ami erőtlén, azt megerősítem. Ami megbotlott, azt fölemelem és ami megsebesült, azt meggyógyítom!*” Javító-nevelés vallás nélkül oly benyomást tesz reám, mint *Heinrich Heine*, mikor őt a Louvre-ban a milói Venus lábai előtt látom térdelni, ahol kétségbeesésében így „imádkozik”: „Te, akit egész életemen át tiszteltem s kinek dicsőségét számtalan költeményemmel terjesztettem, te a szépség istennője: segíts most rajtam!”

Az istennő bizony nem segített rajta. Hogy is segíthetett volna, még ha e gyönyörű szobornak karja is lett volna!? A „csonka istennő” sehogy sem hajolt le a szegény, nagy poétához s egy csöpp vigaszt sem nyújthatott beteg lelkének!

Úgy vagyunk a vallástalan javító-neveléssel is, annak maholnap okvetetlenül le is fog áldozni a napja, mert alig lehet eredménye ezen a nehéz munkatéren s nagy hamar be fog kelleni ismernie, hogy *embereket nevelni és embereket megjavítani oly nagy mesterség, hogy ahhoz profán lelkülettel hiába fogunk*. Ez a kísérlet is úgy fog végződni, mint a szegény Heine tévedése: a szomorú tapasztalatok súlya alatt le fog törni s rákényszerül majd arra, hogy a megtérésben is kövesse a nagy költő példáját!

Amit Heine mondott magáról:

„*Vergiftet sind meine Lieder,
Wie könnt' es anders sein!?!*”

azt – fájdalom – többnyire a mi emberanyagunk is mondhatja. Hisz ha lelkületüket meg nem mérgezték volna különféle bűnökkel, hozzánk (a Reformatoriumba) nem is kerülnek.

Oda tehát szellemi „desinfectio” céljából kerültek. Legfőbb törekvésünk oda is irányul, hogy a reánk bízott lelkekből kiszedjük a sokféle mérges anyagot, hogy azok a lelki „gyulladások” megszűnjenek, és ezentúl ismét tiszta és egészséges vér lüktessen ereikben.

És ha bűnötök mint a skarlát és gonoszagtok mint a karmazsin: Én fehérre moslak és lesztek mint a tiszta gyapot vagy a frissen hullott hó – mondja a bűnösök Megváltója. Összehozzuk tehát a lelkeket a Megváltóval.

S ha átlag javulást és jó magaviseletét említhetünk: jól tudjuk, hogy az ilyen *belső átalakulásnak egyetlen egy útja* van s az az út az, amely Hozzávezet!

Ezt az utat készítjük elő és egyengetjük nevelési rendszerünk összes részleteivel. Igazi, mély *vallásosságon alapuló erkölcsiségre* iparkodunk növendékeinket emelni.

Reggelenként kedves kápolnánkba vezetjük őket, hol az istentiszteletek legfölségebbikén, a szentmiseáldozaton vesznek részt.

Hogy az istentisztelet ezen ideje szórakozottság, tudatlanság vagy rossz viselet folytán kárba ne vesszen egyik növendékünknel sem, oly közös imákat választottunk, amelyekből az *egész liturgiát megértik*, s így, mint a Katakombákban az első keresztények, *aktíve* vesznek részt az egész istentiszteleten.

Ezen egytől-egyig lélekemelő és tartalmas imákon kívül a régi magyar egyházi zenének egy-egy remek énekét éneklik. Ha olvasóim közt volna olyan, aki e sorokat nem olvassa szívesen, ezennel meghívom, jöjjön el, vegyen részt, és azután ítéljen! Akinek a hit kegyelme nincsen megadva, annak valóban legalább pedagógiai szempontból kellene a hit gyakorlatait: az istentiszteletet, a szentségek vételét, a szentek életének olvasását értékelnie.

Amint társulatot szervezni nem lehet, ha tagjai nem *önzetlenül és önként*, Krisztus iránti szeretetből vállalkoznak az olyan áldozatos célok kivitelére, amilyen a betegápolás, a javító nevelés, úgy botlott, bűnös embereket sem lehet lelkük mélyén megreformálni, *hacsak nem Krisztus által!* Hiába, e téren is nagyon igaz, hogy Krisztuson kívül nem adatott „más hatalom égen-földön”; azt az élet folyton bizonyítja!

Rátérve a Reformatorium egyéb dolgaira, felemlítem, hogy a növendékek a hatóság rendelete szerint az ismétlőiskolai oktatáson kívül a házi és gazdasági téren nyernek kiművelést. Főzni, varrni, mosni, vasalni tanulnak. Egy részük a szőlőt műveli, a másik csoport – felváltva – kertünket, udvarunkat gondozza; ismét mások takarítanak; a testi munka – főleg a szőlőben s a kertben – szemlátomást jót tesz növendékeinknek, és mily boldogok szegénykék e munkában!

Néhány nevelési eszközzel

Itt most röviden néhány *pedagógiai* megjegyzést szeretnék tenni olyan intézkedésekre vonatkozólag, amelyek vagy máris beváltak, vagy amelyektől sokat várunk.

Embert becsülő módszerünk

Reformatoriumunkban különös gondot helyezünk arra a modorra, amelyen növendékeinkkel közlekedünk. Ha az amerikai s német irodalom idevágó könyveiben annyiszor olvasok az efféle intézetekben uralkodó „hang” fontosságáról, mindig eszembe jut az a sokakra nézve döntő befolyással bíró exhortáció, melyet *Prohászka püspök* úr tartott 10 évvel ezelőtt Pálffy-Károlyi Géraldine grófné szalonjában a „tisztelendő gyermekről”. Amit *Öméltósága* akkor az *embert becsülő módszer*ről lelkünkre kötött, azt iparkodunk összes intézményeinkben, de elsősorban a Reformatoriumban s a fogházakban megvalósítani. Fr. W. Foerster is azt mondja egy helyütt, hogy ennek az emberbecsülő módszernek a nyitja, hatásának titka bizonyára az ilyen sokat megalázott emberek lélektanában rejlik...

Pszichoterápiánk

Jóllehet megbotlott, sőt elesett emberekkel van dolgunk, mégis tapasztaljuk, hogy védenceink szomjaznak ezt az őket megbecsülő modorunkat, „mint az eltikkadt vándor a sivatagon az üdítő italt”... Érdekes megfigyelni, hogy a legszilajabbak is engedelmessé válnak, még pedig gyorsan és szívesen, ha az után a tengernyi megaláztatás után, melyet emberi méltóságuk rovására szereztek maguknak, mi ezzel a modorral arra az utolsó csepp *keresztény méltóságra apellálunk*, amely még ott lappang a lelkük mélyén ... Amint pedig azt sikerül velük megértetni, hogy mi csak a bűnt üldözzük és vetjük meg, őket azonban szeretjük, a jobbak közülök azonnal a *nevelők pártjára állnak*, s így már azután meg lehet kezdeni azt a reformációt, melyet célul tűztünk ki magunk elé.

Így amikor e sorok írója az egyik vagy másik növendékhez – mint lelkének „barátja” – azt a kérdést intézte, amely az amerikai módszert annyira jellemzi, a „What can I do for you?”-t: *mit tehetnék Önért?*: már sokszor lelkes, tiszta pillantás érte őt a növendék szeméből mintegy biztatásul, hogy csak előre, majd csak sikerül Isten segítségével hozzám férköznötök s megreformálnotok engem ...

Felix Dahn, a német regényíró, mikor a „Kampf um Rom” című regényében a gótok királyát, Totilát jellemzi, arról elmélkedik, hogy vajon mivel hatott Totila olyannyira az ő szedett-vedett hadseregére, hogy az megindító, szinte önfeláldozó hűséggel követte a király parancsait, arra a következtetésre jut: Totila *emberismerő és meggyőződésbeli* optimista is volt s így – ha katonái elé lépett – éles látását megtisztelő és előlegezett *bizalommal* temperálta. A

katona pedig, amint a királyától nyert bizalmán erkölcsileg „fölépült”, azontúl szinte görcsösen ragaszkodott ehhez a szellemi jótéteményhez és megtiszteléshez, s a világért sem engedte volna, hogy kisüljön, hogy Totila csalódott, mint aki méltatlanra, hitvány emberre pazarolta bizalmát ... Felix Dahn ebben a mesterileg megrajzolt lélektani epizódban közelről érintette a mi pszichoterápiánkat (gyógynevelésünket), mellyel a beteg lelkeket kezelni szoktuk és meggyógyítani szeretnők ...

Etikai oktatásunkról

Azoknak, akik *gyógyneveléssel* foglalkoznak, találékonyaknak és leleményeseknek kell lenniök, mert csakis változatos, megfelelő és jól megfontolt *eszközökkel* érhetik el céljukat. Azonkívül az egyik páciens ilyen kezelést igényel, a másik meg olyat.

Vannak *egyéni* eszközeink s olyanok, amelyek (intézetben lévén) az egész közönségre hatnak.

Ily hatásos, általános nevelési eszköznek bizonyult Fr. W. Foerster „Lebenskunde” című könyve nyomán az „etikai oktatás.”²

Mivel feltételezhetem, hogy olvasóim ismerik az említett művet s így ismerik az etikai oktatásaink forrását, itt most röviden csak azt említem, hogy *ez oktatás pozitív keresztény alapon* történik; hatása pedig növendékeink szellemére oly nyilvánvaló, amilyen nyilvánvalóan hasznos reájuk nézve pl. a szőlőművelés, kerti munka stb.

Azon reményben fordítottuk magyarrá a fonálul szolgáló Foerster-féle Lebenskunde-t, hogy társintézeteink is bevezetik – legalább kísérletképpen – az ily stílű etikai oktatást. Heti 2–3 leckét ajánlok.

A növendék-egyletekről

Ha a növendékek érdeklődését, lelkesedését sikerült valamely hasznos, jámbor dolog iránt felkelteni, figyelmüket pedig *eddig gondolatvilágukon kívül eső* nemes fogalomra terelni: akkor pedagógiai sikerünk félig biztosítva van már.

Self government

Ezt céloztuk a növendék-egyletek bevezetésével. Ezeknek az egyleteknek sajátosága, hogy a növendékek *önkormányzata alatt* állanak, vagyis az elnökség s a tisztikar is közülök való. A vezetésket – védnök címén – egy-egy nővérünk adja. Megalakítottuk a következő egyesületeket:

1. Mentőtársulatot.
2. Dalkört.
3. Tornaegyletet.
4. Állatvédő-egyesületet.

Valamennyit növendékeink óriás érdeklődése és lelkesedése mellett. A legelzárkózottabbak is megnyilatkoztak ez alkalomból s a politikai szenvedélyhez hasonló láz fogta el őket, s másról napokig nem is beszéltek, mint hogy kire szavazzanak, kit ajándékozzanak meg bizalmukkal ...

Hogy ez élénk mozgalom sok haszontalan vagy legalább is fölösleges gondolatot fojtott el, arról meg vagyunk győződve.

² Ha t. olvasóm netalán nem ismerné még ezt a jeles művet, legyen szabad figyelmét reá irányítani, annál is inkább, mivel társulatunk irodalmi bizottsága a múlt nyáron lefordította azt magyarrá, s mire e füzet kikerül a nyomdából, a „Lebenskunde” magyar kiadása is bizonyára megjelent már. („Az élet művészete” címmel jelent meg 1912-ben Budapesten – PPEK)

A Mentőtársulat

Valamennyi közt a legfontosabb, amennyiben már céljánál fogva is a legkomolyabb és leghasznosabb. Eszméje kapcsolódik a női lélek azon *anyai* hajlamához, amely a nőt kiválóan képesíti a *betegápolásra*. Azt a megfigyelést tettük, hogy még a kevésbé jó magaviseletű növendékeink is nagyon jószívűek, készségesek és türelmesek a segélynyújtásban s a betegek kiszolgálásában. Így nem is csodálkoztunk azon, hogy a legtöbb növendék a „Mentőtársulatba” akart „beiratkozni”. Először is felkértük intézeti orvosunkat, hogy néhány népies előadásban adja meg az egészségtan s betegápolás elemi fogalmait; azután pedig berendeztük a növendékek „mentőszekrényét” (csakis ártalmatlan szerekkel), kiosztottuk a mentők jelvényeit és beosztottuk őket (azaz ők maguk osztották be magukat, mi csak a kulisszák mögött irányítottuk őket) a munkára.

Saját intézetünk betegszobájában

A legközelebbi munkatér természetesen intézetünk saját betegszobája.

A növendékek bámulatossággal és áldozatossággal végzik (mindig felügyelet alatt) a betegápolási teendőket.

A két szegényházban

De nem maradtunk meg saját házunkban. Hogy a *világgal való kapcsolat*³ is meglegyen, s hogy növendékeink munkatere táguljon, átléptük Reformatoriumunk küszöbét, s bevezettük növendékeink közül a „Mentőket” a helybeli katolikus és protestáns szegényházba, hol a szegény, tehetetlen öregekre bizony ráfértek növendékeink tisztogatása, takarítása, ápolása ...

Bevezettük tehát növendékeinket a helybeli két szegényházba, és mondhatom: gyönyörűség azokat a fiatal leányokat az irgalmasság ezen cselekedeteiben megfigyelni; a buzgóságtól kipirult arccal, az örömtől sugárzó szemmel teljesítik az összes önfeláldozó munkákat...

A jövő perspektívái

Nem lesz-e a jövőben ez a „karitatív pedagógia” sok intézeti problémának a megoldója?

Bár sikerülne a nevelést – és főleg a javítónevelést – *erre a gyakorlati térre átvinnünk!* Szinte háttérbe szorulna az intézeti apparátus, s maga a gyakorlati élet szövetkezne a női lélek sajátjaival, hogy a megújítást eszközölje!

Az ilyen foglalkoztatás mellett a növendék így szinte észre sem veszi, hogy ő „megjavítás céljából zárt falak közt van” amely észre nem vevésnek az az előnye, hogy nem áll ellent a ház gyógyító szellemének, s lelkének nemesebb hajlamai *mohón* ragadják meg a nyújtott (de eltakart) segédeszközöket a lelki tisztulásra és megújításra.

Kórházak

Azért ajánlatosnak tartanám, ha a leány-javító-nevelő-intézetekkel kapcsolatban női kórházakat is nyitnának, hová a növendékek közül azok, akik a betegápolásra önként jelentkeznek, *megfelelő vezetés és felügyelet mellett* bejárhatnak betegápolásra.

A kórházi szolgálat, szerény nézetem szerint, egyike a legnagyobb értékű nevelési eszközöknek.

³ A világgal való kapcsolatot és érintkezést szociális és pedagógiai érdekeknek kell tartanunk, mert hisz nevelésünk célja az, hogy növendékeink, *visszatérve a világba*, állják meg helyüket, nem pedig, hogy csak az *intézeti falakon belül* éljenek erényes életet.

A növendékek zöme szívesen is jelentkeznék erre a munkára, s bizonyára alig lenne a jelentkezők, illetőleg bejárók közül 1–2, aki *azon a munkatéren* magába ne szállna, meg ne térne s nemesen ne fejlődne.

Nem lenne-e pompás, ha ily módon és *Florence Nightingale* stílusában *a legjobb* növendékek közül sikerülne egy jól fegyelmezett kis *betegápolónői gárdát* nevelni?!

Úgyis kevés ország szenved oly nagy betegápolónői hiányban, mint a miénk; azért a Szociális Missziótársulat a betegápolónői hivatást is felvette programjába, egyelőre természetesen csak *saját tagjaira* nézve.

De bár vehetné programba a növendékek ilyen kiképzését is! Ismétlem, hogy nemcsak praktikus szempontból óhajtanám ezt (hogy ti. sok betegápolónő kelne el nálunk), hanem maga a növendék lelkiülete miatt! Növendékünk a betegápolásban szerzett ügyességének különben akkor is hasznát vehetné, ha később más pályát választ, férjhez megy stb.

Adja tehát Isten, hogy társulatunk ebben az irányban is fejlődhessen, és hogy minél több oly nővérünk legyen, aki a helyzet magaslatán állva, az ilyen kórházakban *a betegápolást nem csak öncél gyanánt, de pedagógiai eszköz gyanánt* is gyakorolná.

Fratelli della penitenza

A középkorban megalakult a „fratelli della penitenza”-társulat a *vezeklés helyes és hasznos foganatosítására*. E társulat a hatóságtól vállalt kisebb-nagyobb bűnösöket azzal a kötelezettséggel, hogy a reájuk szabott büntetést úgy hajtja végre rajtuk, hogy ez a büntetés *a vezeklőnek is, a társadalomnak is hasznára váljék*. Ezt a célt úgy érték el, hogy penitenseiket társulati kórházaikban *súlyos betegápolásra* fogták.

Fr. W. Foerster, az ő korszakalkotó „Schuld und Sühne” című művében azt ajánlja a jogászvilágnak s az egész társadalomnak, hogy *karolják fel újból ezt a pompás középkori eszmét*, hadd keletkezzenek újból oly testületek, melyeknek *a vezeklés pszichoterapeutikus és gyakorlati kivitele lenne a feladata*.

Foerster leír egy jogi esetet, amely igazán jól megvilágítja ennek az eszmének a fölséges és gyakorlati jelentőségét: X. Y. katonatiszt – egy előkelő gondolkodású, korrekt férfi – hosszabb idő óta sokat szenvedett az egyik társától, aki családjának egyik tagját állandóan üldözte, s így X. Y.-nak sok keserves órát és általános családi békétlenséget szerzett. X. Y. egy este valamivel mélyebben tekintett a poharába, mint ahogy azt szokta, úgy, hogy ugyan beszámítható állapotban, de mégis felizgatottan s felhevülve jött haza, ahol épp azt a tisztársát találta, aki neki annyi bajt és keserűséget okozott. Heves szóváltás után X. Y. elveszti önuralmát, fegyvert fog s lelövi békétlenkedő tisztársát... X. Y., amikor – másnap reggel, tehát teljesen józan állapotban – bűntényének teljes tudatára ébredt, majdnem kétségbe esett, s önmagában tett volna kárt, ha családja nem örködik felette. Megindult ellene a törvényes eljárás. Az összes enyhítő körülmények beszámítása dacára X. Y. elvesztette tiszti rangját s hosszú várfogságot kapott. A cellában a finom lelkű ember bánatában majdnem megőrült stb.

Fr. W. Foerster ehhez az esethez azt a megjegyzést fűzi, hogy ha a különböző államok kormányai a közönséges rabokra nézve nem is akarnak még a pszichoterapeutikus útra lépni: mégis sokkal célszerűbben cselekednének, ha legalább az ilyen „jellemes” (csak megtévedt) bűnösökre *1 1/2 évi semmittevés helyett a (cellában) 1 1/2 évi nehéz betegápolást – vagy más ehhez hasonló vezeklést – rónának rá*. A pusztaság szabadságvesztés az ilyen emberekre nézve mint céltalan kín úgyis csak rombolólag hat; tehát csakis a megtorlás eszközének tekinthető, míg pl. súlyos betegápolás vagy szegényszolgálat (mindig szigorú és megfelelő őrizet mellett!) nemcsak megtorlás és büntetés, de *lelki és anyagi haszon* is, még pedig úgy a vezeklő, mint a társadalom szempontjából.

Igaz, hogy ezen eszme kiviteli sikere elsősorban *a finom lelkiületű s művelt „személyzet”-től függ*.

Közönséges fegyőrök vagy betegápolók erre a szerepre ugyancsak nem alkalmasak. A „személyzet” képzésének kérdése egyáltalán sarkalatos kérdése az összes „vállalatoknak!” Azért is tűzte ki ezt társulatunk első céljául.

Anglia példája

A Salvation Army „War Cry” című lapjában olvasom, hogy az angol igazságügyi kormány oly jónak találta ezen „fratelli della penitenza”-féle gondolatot, hogy épp az idén adott át 19 rabot a Salvation Army generális főnökének az előbb ecsetelt vezeklésre. Az ember tervez és Isten szervez; ki látja ma igazságügyünk jövődjének fejlődését? ...

Ezt az egész kitérést e helyen pedig csak azért engedtem meg magamnak, hogy ez újabb irányzatot pártfogóink és barátaink figyelmébe ajánljam!

E helyütt azt is akarom még hangoztatni, hogy arra az esetre, ha a mi igazságügyi kormányunk is hajlandó lenne ily irányban kísérletezni: a Szociális Missziótársulat e célra is felajánlaná szolgálatait.

Amikor pedig most ez irányban is felajánlottam szerény szolgálatainkat, tulajdonképpen csak újabb kifejezését adtam annak a már régebbi keletű szellemi irányzatnak, amely a patronage-egyesületet, a fogházmissziót, a reformatoriumot, menhelyt s preventív intézményeinket – ugyanily eszmék jegyében – eddig is létesítette.

Gyárak mint javítók

Ha már a jövő fejlődéséről és arról beszélünk, miket óhajtanánk a Szociális Missziótársulat programjába felvenni, legyen szabad meg azt is megemlítenem, hogy igen jónak tartanám, ha az oly növendékek számára, kik a betegápolói hivatás felé nem vonzódnak, *javító-nevelőintézetünk mellé (főleg fonó- és szövő-) gyárakat emelnénk.*

A porosz patronage-egyesület nemrégén létesített egy ily telepet diakonisszák közreműködése mellett.

A berlini patronage-egyesületnek egyik nagylelkű pártfogója épített egy 40 munkásnőre berendezett kis fonógyárat, s azt átadta a patronage elnökségének, hogy azt javító-nevelőintézetbeli leánynövendékekkel népesítse be.

A gyár mellé *Munkásnőothont* is épített, melynek egy lakosztályát a diakonisszák rendezte be. Hallom, hogy ez a kis gyártelep oly jól prosperál, s a növendékek annyira haladnak, hogy több ily telep létesítésére gondolnak. Ismétlem, ezt tartom a legcélszerűbb javítórendszernek, ha először és mindenképpen művelt *nevelőkről* gondoskodunk, azután pedig *kórházakkal, szegényházakkal, gyárakkal stb. kapcsoljuk össze intézeteinket.*

Dalkör

Visszatérve most a növendékek közt alakított egyletek gondolatához, felemlítem, hogy nemcsak a mentőtársulat létesítése vált be, hanem a *Dalköré* is. Minden intézetben van néhány jóhangú és jóhallású növendék, könnyű tehát köztük Dalkört létesíteni.

Mi is dalkört szerveztünk, hogy növendékeinknek annál nagyobb kedvük legyen – „autonóm” alapon – az éneket művelni. És csakugyan, amióta intézetünkben megalakult a dalkör, azóta növendékeink repertoárja feltűnően gyarapodott: szebbnél-szebb dalok emelik istentiszteleteink és egyéb összejöveteleink fényét...

„Wo man singt, da lass' dich nieder,
Böse Menschen haben keine Lieder!”

Tornaegylet

Ugyancsak szerveztünk köztük tornaegyletet is. A Tornaegylet elnöksége nemcsak a jó testtartásra ügyel, hanem az intézeti fegyelemben is segít nekünk. Tornajátékokon kívül a sorakozás, párba állás, be- és kivonulások képezik az egyesület legnevezetesebb feladatait. Mint mindegyik növendékegyletnek, úgy a tornaegyletnek is megvannak a maga jelvényei, melyekre a tagok igen büszkék.

Állatvédelem

Nem kerülte el figyelmünket az állatvédelem nemesítő gondolata sem. Ornitológiai tekintetben a szikszói vidék egyike hazánk leggazdagabb vidékeinek. Májusban és júniusban éjjel-nappal változatos madárhangversenyben van részünk; állítólag vagy 14 fajta éneklőmadár vendégszerepel kertünkben s udvarunkon.

Egy szép májusi délutánon a növendékek egy kis csoportja játék közben abban a meglepetésben részesített minket, hogy kiemelt udvarunkon egy madárfészket... Képzeltető növendékeink jogos felháborodása... Ez az epizód adta meg az Állatvédő-Egylet eszméjét...

Reformatoriumunk igazgatósága haladéktalanul összeköttetésbe is lépett az Állatvédő-egyesület elnökségével, elhozattuk annak nyomtatványait stb., s most azokat a növendékeket, akik az állatokat különösen szeretik, ebbe a csoportba helyezzük: így terjed az eszme, s így fejlesztjük növendékeinkben az állatszeretetet emberséges hajlamát is. Háziállatainknak, madarainknak most már – remélhetjük – jó dolguk lesz.

A növendékegyletek elvi elbírálása

Aki ezen apró fejtegetéseket figyelemmel kísérte, alighanem arra a meggyőződésre jutott, hogy a növendékegyletek bevezetése *mindenesetre igen hasznos*, mert – mint már feljebb is említettem – két fontos pedagógiai szolgálatot teljesítenek: 1. elvonják a növendéket szabad idejében is sok ártalmas gondolatától és törekvésétől, 2. pedig ártatlan irányban elégítik ki érdeklődését és fantáziáját.

Aki már gyermekkorában követ el valami súlyosabb vétséget, annak többnyire szenvedélyesebb természete s élénkebb képzelőtehetsége van, mint az átlagos gyermeknek.

Ha az ily szenvedélyes gyermeket szerencsés irányzatba sikerül terelnünk, akkor kiválóbb egyéniséggé formálhatjuk. Akiknél ez azonban nem történik, vagy nem sikerül, azokból lesznek a gonosztevők.

A zeneköltő vallomása

Egy nagynevű zeneköltővel beszélgetvén egy alkalommal erről az igazságról, az illető azt mondta nekem: „ez annyira tény, hogy én számtalanszor átéreztem, hogyha kompozícióimban ki nem adhattam volna szenvedélyemet, talán gonosztevő lettem volna! Egy-egy szimfóniám eldirigálása után úgy éreztem magam, *mint a természet zivatar után*”.

A gyermek vad, valamiféle kielégülést kereső szenvedélyét s érvényesülési vágyát tehát azáltal tehetjük leginkább ártalmatlanná, ha neki való tevékenységről gondoskodunk.

Lindsey bíró módszere

Denver városának (Amerika, Colorado) van egy apostoli lelkületű bírása, *Lindsey*, aki életét a veszélyeztetett és züllött-erkölcsű gyermekeknek szentelte.⁴ Lindsey működését az teszi szinte páratlanná, hogy teljesen lélektani alapon dolgozik. Minden apró vagy nagy „gazságnak” a rugóit keresi, s ezekhez méri célszerű intézkedéseit.

Csavargó és rabló fiú-bandákat pl. úgy fékezett meg, hogy a fiúk cselekvési szenvedélyét egy nekik való hatósági szervezetben fogta le és elégítette ki.

Clean-Street Club

A folyton garázdálkodó fiúk leghatalmasabb bandájával úgy végzett, hogy ahelyett, hogy becsukatta volna őket, „hatóságilag” kinevezte őket *utcasöpörökké*, kiknek uniformist, katonás szervezetet, kis napidíjat adott, s azt a „hatalmat”, hogy bizonyos időkben söprűikkel felszerelve kivonulhatnak a legforgalmasabb helyekre, s ott a rendőr a kocsiforgalmat (természetesen: a söprésre való tekintetből) úgy irányítja, hogy a club tagjai fontos és hatalmas tisztviselőknak érzik magukat; ez az érzés pedig eddig annyira kitöltötte és boldogította őket, hogy egyéb gonoszságaikról alaposan megfeledkeztek ...

Amikor pedig a denveri rendőrség képtelennek bizonyult a pályaudvarokon a poggyászlopásokat beszüntetni: Lindsey úgy segített a dolgon, hogy az illető banda leghíresebb mákvirágjait magához hívatta, előadta nekik a helyzet tarthatatlanságát, s végül annak jeléül, hogy „ügyes és alapjában véve nem is oly rossz fiúknak” tartja őket: kinevezte őket *poggyászörökké*. A rendőr-krónika azóta sem említi poggyászlopásokat.

Lehet, hogy kissé furcsának látszik ez a módszer; oly emberekre azonban, kiknek ezen a téren gyakorlati tapasztalataik vannak, korántsem furcsa, sőt pompás és igazán életrevaló benyomást tesz. Fr. W. Foerster, a világhírű szociálpedagógus is e nézeten van.

Reformatóriumai növendékeink kihelyezéséről

Említettük már, hogy összes növendékeink hatóságilag meghatározott ideig tartózkodnak házunkban. Valamennyiükre és saját munkánk sikerére nézve is egyike a legfontosabb kérdéseknek, hogy mitévők legyünk velők, ha intézeti idejük letelt. Ez az elhelyezési kérdés amúgy is sarkalatos problémája az egész patronage-rendszernek. Az ilyen védencet ugyanis nem lehet akárhová munkába adni, mert, tekintet nélkül a munkaadó egyéni tulajdonságaira, a ház szellemére s az egész milieu-re, gyorsan esnék vissza még a különben jobb magaviseletű növendék is.

Tekintve a „fiatalkorúak” átlagos gyönge erkölcsiségét és csekély ellenálló képességét, általánosságban mondhatjuk, hogy az olyan fiatalkorú, aki erkölcsi értelemben vett mostoha viszonyok közt is megállná a helyét, mindenesetre a kivételek közt tartoznék.

Azért a tiszta erkölcsű léggör s a jó példa adása és bizonyos felügyelet nélkülözhetetlen feltételei az olyan helynek, hová védenkeinket adhatjuk.

Eddig is csak jól ismert helyekre engedték őket.

A sokféle megkeresés közt, amely növendékeink kihelyezésére vonatkozólag hozzánk érkezett, kiemeljük az-i *Szanatórium* igazgatóságát, amely több kiképzett konyhaleányt kért tőlünk. Ez az elhelyezés annyiban ideális, amennyiben ott több növendékünk egy közös konyhán és hálóteremben a Szanatóriumot vezető *apácák felügyelete alá van helyezve.*

⁴ Lásd Fr. W. Foerster „Schuld und Sühne” című könyvét, 146. o. stb.

Nagyon jó lenne, ha *más, hasonló intézetek is*, ahol szintén több leányt lehetne felügyelet alatt elhelyezni, követnék a főt említett Szanatórium példáját. De kívánatos volna, hogy az egész társadalom kivenné részét e nevelő munkából, s nem idegenkednék az ily leányok elhelyezésétől. Hiszen kötelességünk is tőlünk telhetőleg folytatni az intézeteken kívül a nevelési munkát; azután meg nem is oly kockázattal járó vállalat ez, miután a legtöbb leány – ha belebotlott is a törvény valamelyik szakaszába – erkölcsileg romlottnak vagy rosszelkűnek igazán nem mondható. Sokszor megfontolatlanságból, tudatlanságból, nevetlenségből vagy félelemből elkövetett cselekményeket is szigorúan büntetett a törvény (mint pl. 10 korona lopása), amelyekről a tulajdonképpeni lelkültre következtetni nem mindig lehet.

Azért intézetünk igazgatósága nagy *hálával* veszi, ha úgy egyesek, mint intézetek ily célból érintkezésbe lépnek vele.

Növendékeinkkel természetesen akkor is megtartjuk az összeköttetést, ha már kihelyeztük őket.

Kihelyezett védenccink pártfogolása körül társulatunk kültagjai, a *patronesszek*, hervadhatatlan érdemeket szereztek már eddig is.

A Bethánia-Szeretetház egyéb intézményeiről

Katholikus Elemi Népiskolánk

Szikszón a Reformatoriumon kívül társulatunk még egy hatosztályú katolikus elemi népiskolát tart fenn a város leánygyermekéi számára. Ebbe az iskolába – amely saját házukban van – járnak a még iskolaköteles növendékeink a Reformatoriumból is. Ezek azonban csekély számban vannak.

A vasárnapi patronage

A szikszói alapítvány szerzőjének, a boldogult Hunyady-Csáky Sarolta grófné kifejezett óhajára társulatunk többféle módon is foglalkozik a helybeli ifjúsággal.

Alkoholelles tanfolyam

Így az elemi iskolán kívül még *Patronage-t* is nyitottunk, hová a helybeli (az iskolából már kimaradt) leányok vasárnap délutánoként bejárnak, hogy itt a varrást, foltozást, gépelést stb. megtanulják. Lelkészünk, *Répászký József* úr, az idén antialkoholikus sorozatos előadásokat tartott a patronage-ban, melyekre a városból is bejártak.

A már említetteken kívül még hittanra, énekre, olvasás-írásra is tanítjuk – ismétlésképpen – patronage-unk növendékeit. Sőt a gyümölcstermelésről is adtunk elméleti és gyakorlati útmutatást.

Preventio

Ezenkívül még sok száz nővel vagyunk folytonos patronage-összeköttetésben, ha nemcsak a Reformatoriumból s a többi hasonló jellegű intézeteinkből kikerült növendékeket vesszük, hanem felemlítjük még azon védenccinket, kik a *preventiót* szolgáló intézményeinkben (amilyenek a vasárnap délutáni patronage-ok, otthonaink stb.) fordulnak meg kezünkön.

(Lásd az Országos Katolikus Nővédő-Egyesület Évi Jelentéseit. Kaphatók a Nővédelmi Hivatalban, IV., Ferenciek tere 7., II. lépcső, I. em. Telefon 39-01.)